

2. Шерстюк О. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. / О. Шерстюк, С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. 2001. с. 49-56
3. Steinert, Brigitte; Hochweber, Jan; Hertel, Silke Lesekompetenz und Lesefreude von Schülerinnen und Schülern und bildungsstandardbezogene Kompetenzüberzeugungen und Lerngelegenheiten in Schule und Unterricht Jude, Nina [Hrsg.]; Klieme, Eckhard [Hrsg.]: PISA 2009 Impulse für die Schul- und Unterrichtsforschung. Weinheim u.a.: Beltz 2013, S. 12-39. (Zeitschrift für Pädagogik, Beiheft; 59) URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2013/7822/pdf/Steinert_Hochweber_Hertel_Lesekompetenz_und_Lesefreude_von_Schuelerinnen_und_Schuelern.pdf

Новак Христина

Науковий керівник – доц. Кравець Світлана

СУБТИТРУВАННЯ ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ В ПЕРЕКЛАДІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ

Теперішній час вирізняється глобальними змінами, які дають змогу ділитися думками, налагоджувати зв'язки та обмінюватися культурною, науковою, політичною, освітньою інформацією як у межах конкретного народу, так і на міжнаціональному рівні. Серед таких комунікацій виділяється література народів світу, музика, театр, фестивалі, міжнародні конференції, соціальні мережі тощо. Важливим компонентом є аудіовізуальний контент, який є відносно новим у перекладознавстві та стрімко розвивається в умовах цифровізації. Його засобами виступають художні, анімаційні, документальні та науково-популярні кіножанри, серіали, телевізійні програми, відео-контент у соціальних мережах, музичні кліпи розважального характеру, комп'ютерні ігри з озвученням тощо. В контексті цього виникає проблема міжмовної комунікації, коли виникають труднощі у сприйнятті та розумінні інформації через мовну диференціацію. Ефективним інструментом вирішення цієї проблеми є субтитрування.

Метою статті є дослідження особливостей субтитрування як важливого компоненту міжкультурної комунікації, що є найпоширенішим способом пристосування медіаконтенту в іншомовному оточенні. А також окреслити культурологічні виклики, які виникають під час перекладу аудіовізуального контенту та з'ясувати його вплив на сприйняття та аналіз іншомовного матеріалу.

Субтитрування як спосіб перекладу вважається надзвичайно корисним засобом та має низку переваг. Це «найшвидший, найдоступніший та найдешевший спосіб адаптації художніх та документальних картин, а також відеоматеріалів» [2, с.635]. За допомогою нього розмовна мова відеоконтенту переноситься у письмову форму, при тому, що ці види мовлення стають синхронними. Субтитрування значно покращує медіаматеріали, робить їх доступними для більшого кола глядачів, адже при такому перекладі оригінальний аудіозапис зберігається, а текст подається додатково на екрані, що дає змогу глядачам чути справжній голос, мову та інтонацію акторів.

Взаємодія слухового та зорового сприйняття сприяє ефективному вивченню іноземної мови. Завдяки такому зануренню у мовне середовище, процес навчання стає швидшим та природнішим, лексичний матеріал запам'ятовується швидше, формується правильна вимова слів. Глядач глибше занурюється в іноземну культуру і має змогу відчувати її краще, порівняти цінності, норми, типи мислення, традиції чи звичаї, що у свою чергу, збагачує знання глядача. І саме тут субтитрування виступає своєрідним посередником, який спрощує цей процес та знижує ймовірність міжкультурних непорозумінь.

На відміну від дубляжу, субтитрування є значно дешевшим видом аудіовізуального перекладу. Для його реалізації не потрібно залучати акторів озвучення, обладнання для запису, що є значно економнішим.

Швидкість виконання такого виду перекладу є досить високою. Це вагомо для окремих кіножанрів або для поширення важливих новин чи контенту, де терміни публікації мають значення і необхідно донести їх до суспільства якнайшвидше. Субтитри легко можуть бути відредаговані, якщо є необхідність виправити помилки чи додати інші іноземні мови.

Незважаючи на беззаперечні переваги субтитрування як способу перекладу, існують певні труднощі, які з'являються у процесі їх створення, зокрема лексичні. Перш за все, при передачі слів притаманних лише окремій культурі, виникає проблема підбору правильного слова-відповідника у мові, на яку перекладається текст.

Наприклад, у фільмі «*To All the Boys: Always and Forever*» англійська фраза «**Well, don't jinx it. I haven't gotten in yet**» була перекладена українською як «Не кажи «гоп», доки я не перескокну». Тут підібрано відповідний український ідіоматичний вислів, який передає зміст та емоційне забарвлення оригіналу.

Ідіоми є складними елементами. Це фрази, значення яких не впливають із дослівного перекладу окремих лексичних одиниць. Виникає потреба збереження змісту і стилістичних нюансів оригінального тексту, що є досить складно і вимагає зусиль від перекладача щоб визначити, що це фразеологізм. У субтитрах мало місця для детальних пояснень, тому треба знайти короткий та зрозумілий відповідник. Фразу «**Can't be too careful**» передано сталим українським виразом «Береженого Бог береже».

Лексеми з подвійним значенням теж важко передати точно. Перекладачам необхідно звертати увагу на контекст для того, щоб правильно відтворити зміст. Фразу із аналізованого серіалу «**It's bad luck to see campus before you get in**» переклали як «Дивитися кампус перед вступом – до біди». Виникає необхідність культурної адаптації, адже прямий переклад деяких слів не передав би того ж значення.

Неформальна мова окремих груп суспільства або сленг теж приносить труднощі. Такі слова часто змінюються і немає їх точних аналогів у мові, на яку перекладається. Важливо передати стилістичну виразність мовлення з дотриманням усіх норм, зберігши експресивність оригіналу та емоційне забарвлення.

Окремо виділяється гумор та іронія, які найчастіше мають в своїй основі гру слів або культурні стереотипи. Це значно ускладнює процес перекладу, адже немає точних відповідників і необхідно адаптувати ці вислови, передавши схожий жарт засобами мови перекладу для того, щоб викликати таку ж реакцію у іноземного глядача. Короткі реакції героїв «**Prom, yay or nay?**» та «**No way!**», перекладені як «Випускний: за чи проти?» і «Не може бути!». Перекладачеві довелося знайти стислий і водночас зрозумілий варіант, який би викликав ту саму реакцію у глядача.

Зустрічаються теми, про які варто говорити із застереженнями в багатьох культурах. Вони вважаються незручними чи неприйнятними для обговорення і потребують пристосування до моральних та етичних норм суспільства. З розвитком сервісів потокового передавання відео ця проблема лише загострюється. Тому «щоб завжди бути в курсі всіх внутрішніх і зовнішніх справ, перекладачі постійно користуються послугами своїх та зарубіжних засобів масової інформації – радіо, інтернет-новинами, газетами, журналами тощо» [3, с.105].

Усі мови різні за структурою, тому виникають проблеми при синхронізації. «Субтитри повинні містити не більше двох рядків тексту, інакше текст буде перекривати зображення» [2, с.635]. Перекладачі нерідко змушені скорочувати фрази, зберігаючи основний зміст сказаного.

У діалогах аналізованого фільму «**I gotta get to practice**» та «**I can't stop thinking how terrible it'll be if I don't get in**» перекладено як «Пора на тренування» та «Я постійно думаю, що буде, якщо я пролечу», бачимо прагнення зберегти природність і ритм розмовної мови при обмеженому просторі субтитрів.

Таке стиснення тексту вимагає високої міри мовної пластичності та нестандартного мислення від перекладача, бо кожне звуження тексту змінює його центральну ідею. Необхідно вміло та творчо підбирати слова, граматику та стиль, щоб аудиторія сприймала перекладені матеріали без зусиль та в повному обсязі.

Перекладач виступає міжкультурним посередником, який ставить перед собою складні завдання, основним з яких є адаптація змісту до глядача та його оточення. Для реалізації цієї задачі він повинен володіти знаннями про культуру обох мов, розуміти соціально-історичні обставити, мати навички перекладу із локалізацією, редагування та модифікації тексту під конкретні потреби, щоб пройти крізь обмеження субтитрування, такі як «необхідність компресії, перефразування й адаптації мовлення до гібридної форми написання» [1, с.36].

Хоч сьогодні сучасні технології перекладу є досить розвиненими та значно полегшують субтитрування, людський фактор все ж залишається ключовим, адже повністю враховувати всі культурні нюанси здатна лише людина.

Отже, субтитрування можна розглядати як важливий інструмент міжкультурної комунікації, що виконує роль посередника, забезпечує розуміння між представниками різних народів та сприяє уникненню конфліктів, допомагає подолати мовний бар'єр тим, хто вивчає іноземну мову. Попри свої безперечні переваги, субтитрування має певні труднощі реалізації,

які пов'язані із передачею окремих виразів, адаптації тексту до норм та очікувань цільової аудиторії. Це досить складний процес, який вимагає від перекладача креативності, освіченості та високої компетентності у своїй справі для того, щоб приймати усі культурологічні виклики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія перекладознавства за заг. ред. Олександра Кальниченка та Леоніда Черноватого. Вінниця: Нова Книга. 2020. Т. 1. 552 с.
2. Конкульовський В., Возник Н. Субтитрування як один з видів аудіовізуального перекладу. Наукові записки Центральноукраїнського державного університету. 2020. № 187. С. 634-639.
3. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.

*Чиж Оксана
Науковий керівник – доц. Дацків Ольга*

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У сучасній дидактиці, зокрема в методиці викладання іноземних мов, все більшого значення набуває формувальне оцінювання як альтернатива традиційному сумарному (підсумковому). Воно розглядається не лише як інструмент констатації результату навчання, а як інструмент управління навчальним процесом, спрямований на покращення якості освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переходу від традиційної системи контролю знань до моделі, орієнтованої на розвиток особистості учня, його навчальної автономії, мотивації та здатності до саморефлексії.

Термін «формативне оцінювання» було введено М. Скрівеном у 1967 році. З того часу формувальне оцінювання та його застосування у викладанні іноземних мов досліджували багато вчених, зокрема П. Дж. Блек, М. Баран-Лукарз, Д. Віліам, К. Джаннікас, Г. Гровер Таттл, О. Квасова, О. Українська та ін. Однак, незважаючи на значну кількість досліджень цієї наукової проблеми, вона потребує постійної уваги дослідників у зв'язку зі змінами у суспільстві і в освітньому процесі. Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності та структури формуального оцінювання, а також визначення його дидактичного потенціалу у процесі навчання іноземних мов у наш час.

Формувальне оцінювання у сучасній освітній парадигмі розглядається як система педагогічної взаємодії, спрямована на постійне вдосконалення навчальної діяльності через зворотний зв'язок, самооцінювання та рефлексію учнів. Його сутність полягає у переході від контролю знань до розвитку компетентностей, коли оцінка стає не кінцевим результатом, а інструментом формування навчальної мотивації, самостійності та відповідальності за власні освітні досягнення. У сучасній педагогіці цей підхід є складовою цілісного процесу навчання, орієнтованого на активну позицію здобувача освіти та співпрацю між усіма учасниками освітнього процесу. Як зазначає О. Стребна, формувальне оцінювання забезпечує підтримку учнів у процесі опанування нових знань, формуючи атмосферу довіри, діалогу і партнерства [3,